

Muhtıra nedir ? Türkiye’de Yaşanan Muhtıralar

- FURKAN LEVENT · YAYIN: 27 HAZİRAN 2018 HUKUKSAL BİLGİ KAYNAĞI

Muhtıra, TDK’nin tanımına göre “Herhangi bir şeyi hatırlatmak, uyarmak amacıyla yazılan yazı”dır. Türk siyasetinde anlamı herhangi siyasi bir konuda bir kişi veya kişilerce, bir başka kişi veya kişilerin uyarılması şeklindedir. Bu uyarı daha çok askeri kesimin hükümeti uyarması şeklinde gerçekleşmiştir.

Muhtıra ile darbenin arasındaki en büyük fark muhtırada bir uyarı, hükümete bir düzeltme şansı verilirken; darbe, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yönetime el koymasındır ve çok daha ciddi sonuçlar doğurur.

Türkiye’de Yaşanan Muhtıralar

E-Muhtıra: 27 Nisan 2007 Muhtırası

Birçok darbe ve darbe girişimi olan ülkemizde muhtıra örnekleri de boldur. İnternette yayınlanması sebebi ile garip karşılanan ve son muhtıra örneği Elektronik muhtıra (E-Muhtıra) olarak da anılan 27 Nisan 2007 laiklikte yaşanan sorunlar sebebiyle yayınlanan muhtıradır. E-muhtıra denilmesinin sebebi ise Genelkurmay başkanı Yaşar Büyükanıt tarafından internet üzerinden yayınlanmış olmasıdır.

Genelkurmay Başkanlığı’nın internet sitesinde yayınlanan E-muhtıra şöyledir:

“Türkiye Cumhuriyeti devletinin, başta laiklik olmak üzere, temel değerlerini aşındırmak için bitmez tükenmez bir çaba içinde olan bir kısım çevrelerin, bu gayretlerini son dönemde artırdıkları müşahede edilmektedir. Uygun ortamlarda ilgili makamların, sürekli dikkatine sunulmakta olan bu faaliyetler; temel değerlerin sorgulanarak yeniden tanımlanması isteklerinden, devletimizin bağımsızlığı ile ulusumuzun birlik ve beraberliğinin simgesi olan milli bayramlarımıza alternatif kutlamalar tertip etmeye kadar değişen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Bu faaliyetlere girişenler, halkımızın kutsal dini duygularını istismar etmekten çekinmemekte, devlete açık bir meydan okumaya dönüşen bu çabaları din kisvesi arkasına saklayarak, asıl amaçlarını gizlemeye çalışmaktadırlar. Özellikle kadınların ve küçük çocukların bu tür faaliyetlerde ön plana

çıkarılması, ülkemizin birlik ve bütünlüğüne karşı yürütülen yıkıcı ve bölücü eylemlerle şaşırtıcı bir benzerlik taşımaktadır.”

28 Şubat Muhtırası

28 Şubat 1997'deki MGK kararları adı tam olarak muhtıra olarak geçmese de etkisi, istekleri ve sonuçları bakımından muhtıra niteliği taşımaktadır. Refah Partisi-DYP koalisyonunun iktidarda olduğu dönemde laikliğe aykırı tutum, irtica faaliyetleri sebebi öne sürülerek gerçekleşmiştir. Türkiye bu dönemde Sincan'da geçen tanklar, Susurluk vakası gibi ayrı olarak incelenmesi gereken olaylar yaşamıştır ve ileride Ergenekon davalarının açılmasına neden olmuştur

28 Şubat'ta gerçekleşen MGK toplantısı 9 saat sürmüştür. 28 Şubat 1997'de toplanan Milli Güvenlik Konseyi laikliğin Türkiye'de demokrasi ve hukukun teminatı olduğunu vurgulamış ve muhtıra niteliğindeki tavsiye kararları hükümete bildirilmiştir.

Kararda, laiklik için yasaların uygulanması, tarikatlara bağlı okullar denetlenmesi ve MEB'e devredilmesi, 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi, Kuran kurslarının denetlenmesi, Tevhidi Tedrisatın uygulanması, tarikatların kapatılması, irtica nedeniyle ordudan atılanları savunan ve orduyu din düşmanıymış gibi gösteren medyanın kontrol altına alınması, kıyafet kanununa uyulması, kurban derileri derneklere verilmemesi, Atatürk aleyhindeki eylemlerin cezalandırılması istenmiştir.

27 Aralık Muhtırası

Bir diğer muhtıra ise Genelkurmay Başkanı Kenan Evren döneminde gerçekleşen 27 Aralık 1979 muhtırasıdır. 12 Eylül 1980 darbesinin yaklaşık bir yıl öncesinde mektup şeklinde olan bu muhtırada, Türkiye'nin içinde bulunduğu sıkıntılı durum için partilerin bir araya gelmelerini ve gerekli tedbirlerin alınmasını istenmiştir, istenilen sağlıklı ortam oluşmayınca Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur.

İlk Muhtıra: 12 Mart

Türkiye tarihindeki ilk muhtıra ise 12 Mart 1971 muhtırasıdır. Memduh Tağmaç döneminde anarşi olaylarının gerekçesiyle bu muhtıra TRT radyoları aracılığı ile verilmiştir:

“Parlamento ve hükümet, süregelen tutum, görüş ve icraatıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk’ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve anayasasının öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.”

Meclis ve hükümet, süregelen tutum, görüş ve icraatlarıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk’ün bize hedef verdiği uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve anayasanın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

Türk milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri’nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliğini giderecek çarelerin, partiler üstü bir anlayışla meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılap kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin demokratik kurallar içinde teşkili zaruri görülmektedir.

Bu husus süratle tahakkuk ettirilemediği takdirde, Türk Silahlı Kuvvetleri kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti’ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya karardır. Bilgilerinize...

12 Mart 1971 muhtırasından sonra 1961 anayasasında 1971-1973 değişiklikleri olmuş, Türkiye Anayasa tarihinin en özgürlükçü anayasası sertleştirilmiş birçok yenilik doğmuştur.

Muhtıralar incelenirken yaşanan dönemin koşullarının göz önüne alınması gerektiği unutulmamalıdır.